

Zitierhinweis

Luska, Stanislav: Rezension über: Markéta Křížová, Dějiny Střední Ameriky, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2016, in: Český časopis historický, 2017, 4, S. 1166-1167, DOI: 10.15463/rec.1754805389

český časopis historický

copyright

Dieser Beitrag kann vom Nutzer zu eigenen nicht-kommerziellen Zwecken heruntergeladen und/oder ausgedruckt werden. Darüber hinausgehende Nutzungen sind ohne weitere Genehmigung der Rechteinhaber nur im Rahmen der gesetzlichen Schrankenbestimmungen (§§ 44a-63a UrhG) zulässig.

ZPRÁVY O LITERATUŘE

Obecné

Markéta KŘÍŽOVÁ

Dějiny Střední Ameriky

Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2016, 313 s., ISBN 978-80-7422-486-7.

Dějiny Střední Ameriky Markéty Křížové doplnily již poměrně širokou knižní řadu edičního projektu „Dějiny států“ Nakladatelství Lidové noviny. Po sérii publikací věnujících se historii zejména větších zemí Latinské Ameriky (prozatím vyšly *Dějiny Argentiny, Uruguaye a Chile, Dějiny Mexika, Dějiny Paraguaye, Dějiny Peru a Bolívie, Dějiny Brazílie* a také ne příliš zdařené souhrnné *Dějiny Latinské Ameriky*) přišla řada také na skupinu menších států, nacházejících se na pruhu země, který odděluje dva největší světové oceány a zároveň spojuje Severní a Jižní Ameriku. Jako by tato charakteristika jejich polohy symbolicky reflektovala i vnější a vnitřní rozdělení těchto zemí, které jsou spojeny do jednoho politicko-geografického celku s dlouhou společnou historií, ve kterém i po fragmentaci do jednotlivých národních států můžeme pozorovat až na výjimky takřka identické rysy vývoje.

Právě otázka geografického vymezení záběru publikace je klíčová. Autorka se rozhodla do svého přehledu zahrnout primárně dějiny pěti španělsky mluvících středoamerických států – Guatemaly, El Salvadoru, Hondurasu, Nicaraguy a Kostariky. Tyto státy tvořily páteř koloniální Guatemalské audiencie, jež se po vyhlášení nezávislosti na Španělsku a posléze Mexiku sdružila do

federace, která se po pouhých patnácti letech existence rozpadla do zmíněných států. Do oblasti se tradičně zahrnuje i Belize, jež ovšem prošla velmi odlišným vývojem: nejdříve jako marginální území, řídce osídlené piráty, bukanýry a otroky, později včleněné do britského impéria jako kolonie, kterou Belize formálně zůstala až do roku 1981. Ačkoliv ji autorka ze zmíněných důvodů do souboru popisovaných států nominálně nezařazuje, rovněž se jejím dějinám věnuje, pro její neodmyslitelné spojení se zbytkem oblasti.

Z geopolitického hlediska se v současnosti do regionu obvykle zahrnuje i Panama, jež ovšem do středoamerického rámce nezapadá historicky ani etnicky; popisu její historie se snad dočkáme v připravovaných dějinách zemí bývalé Velké Kolumbie. Naopak dějiny území, která s popisovanými oblastmi Střední Ameriky kulturně a politicky tvořilo jeden celek zejména v předkolumbovské době a jež dnes náleží Spojeným státům mexickým (jedná se zejména o oblast poloostrova Yucatán a dnešní stát Chiapas), nebyly do knihy zahrnuty; v koloniální době či po vyhlášení nezávislosti se tato území stala integrální součástí nově vzniklého Mexika, s nímž sdílí i své moderní dějiny.

Autorka celou publikaci napsala velmi čtivým slohem, který ovšem nic neubírá na její odbornosti. Dokázala rovnoměrně rozdělit svou pozornost jak mezi jednotlivé země a období, tak i mezi jednotlivé aspekty historického vývoje. Dosáhla vyváženého sepectí politických, ekonomicko-sociálních a kulturních dějin, které vystihují hlavní

vývojové procesy v regionu. Stejně tak dokázala obratně zorganizovat a vytříbit velké penzum informací a sestavit je do konzistentního celku, rozděleného do chronologicky řazených kapitol. Poslední z nich stručně shrnuje nečetné vztahy mezi našimi zeměmi a středoamerickým prostorem, které se zejména za studené války pohybovaly po křivce určené celosvětovým děním.

Zvláštní pozornosti si také zaslouží fakt, že v knize jsou dvě kapitoly věnovány pokusům o britskou kolonizaci ve středoamerickém prostoru. Tato problematika často zůstává v rámci souhrnných dějin regionu upozaděna či nedostatečně popsána, a to zejména kvůli faktu, že až na případ Belize (bývalý Britský Honduras) nevedla z dnešní perspektivy k vytvoření samostatných územních celků. Zbýlé části středoamerického karibského pobřeží, kolonizované z britské iniciativy, byly posléze včleněny do jednotlivých španělskojazyčných států, v jejichž rámci se posunuly do role periferie, a tak měly minimální podíl na jejich dalším politickém vývoji.

Navíc státy tohoto vzdáleného regionu byly po celou dobu své samostatné historie vystaveny silnému intervencionismu, a to jak mezi sebou navzájem, tak především ze strany velmocí. Právě silný ekonomický a posléze i politický zájem zejména USA (či v dřívějších obdobích evropských mocností, především Velké Británie) a následné zásahy do vnitřních záležitostí jednotlivých států byly jedním z klíčových faktorů pro rozvoj regionu a byly v knize také náležitě zohledněny. Autorka provedla ucelenou reflexi dějin pěti středoamerických států, jejichž vzájemně se proplétající historie často upadá do stínu jejich větších sousedů, a předložila tuto netradiční a vzdálenou problematiku i českému publiku.

Stanislav Luska

Lubomír TYLLNER (ed.) a kol.

Velké dějiny zemí Koruny české.

Tematická řada, sv. IV – Lidová kultura

Paseka, Praha – Litomyšl 2014, 804 s.,

ISBN 978-80-7432-442-0.

Vedle témat architektura, cestovatelství, zločinnost, stát a právo je součástí řady navazujících na patnáct dílů Velkých dějin zemí Koruny české svazek věnovaný lidové kultuře. Zpracování tématu se ujali specialisté z Etnologického ústavu Akademie věd, a to, jak sami deklarovali, „od raného středověku po současnost komplexně a v evropských souvislostech, v unikátním záběru, jakého dosáhla česká etnografie naposled v šedesátých letech minulého století“. V pěti hlavních oddílech (národopisné oblasti, hmotná kultura, každodennost, duchovní a sociální kultura, slovesná kultura) kniha charakterizuje venkovské komunity a obyvatele, jejichž potomci utvářeli moderní občanskou společnost českých zemí. Selektivní pozornost je věnována také měšťanům (zvláště tzv. městskému lidu) a průmyslovému dělnictvu 19. století.

Lidová kultura představuje z pohledu autorů jak tradiční, historický jev, tak zároveň živou součást současné multietnické společnosti. Ambiciózní rozkročení znamená interpretační výzvu přesahující možnosti jedné publikace, takže problematika kontinuity lidové kultury v období po roce 1850 nemohla být řešena důsledně. Část o vesnickém stavitelství například obsahuje podkapitolu *Současná vesnice*, sumarizující situaci posledního půlstoletí (s. 163–165), o fenoménu svépomocného „receptářového“ kutilství, poněkud vybočujícího z trendu standardizace a unifikace, nepadne ani zmínka. Část o slovesné kultuře se přechodu k současnosti věnuje systematičtěji (mj. včetně reality elektronické komunikace či *urban legend*,